

Amb bones paraules

Llengua, gènere i sexe (IV). Tots i totes

Text: **Gabriel Bibiloni**
http://bibiloni.cat

La percepció que les formes no marcades quant al gènere són masculines, fruit de la terminologia tradicional, i la creença que usant aquestes formes el parlant "s'oblida" de les dones, ha fet que el moviment pel llenguatge "no sexista" hagi desplegat un conjunt de recomanacions mancades de fonament que analitzaré en aquest i algun altre article posterior.

La primera proposta és l'ús de la forma doble, normalment amb la copulativa i (*els ciutadans i les ciutadanes, els nins i nines*), però també amb altres recursos en la llengua escrita, com la fatídica barra (*els menors/les menors*), benvol-

guts/udes amics/gues), que converteix el llenguatge escrit en "inoralitzable". A més d'altres de més estrafolaris com l'espanyol *l@s soci@s*, que apareix en escrits de "superprogres". També n'hi ha que dupliquen no sols els substantius sinó també els pronoms (*Per Nadal els i les volem tots a casa*).

Com que practicar això de manera rigorosa és inviable, especialment en el llenguatge oral -no ho fan ni els qui ho prediquen-, el resultat és que la forma doble s'aplica només a un grup reduït de paraules emblemàtiques (*ciutadans, diputats, nins, professors i pares* a les escoles, etc.). Però no es diu normalment *els farmacèutics i les farmacèutiques, els catòlics i les catòliques, els rics i les riques o els divorciats i les divorciades*. Aquí sembla que "no cal tant".

Capítol especial és el de les paraules epicenes, aquelles no flectives de gènere inherent arbitrari que es refereixen a per-

sones de qualsevol sexe: *criatura, membre, persona o víctima*.

Aquí el gènere representa una obligatorietat de concordança i res més. La ministra hauria d'haver entès que dir *los miembros y las miembros* és tan aberrant com dir *los víctimas y las víctimas, las criaturas y los criaturas* o, tornant al català, *les persones i els persons*. No hi ha cap diferència entre aquestes paraules i, curiosament, ningú no reivindica la "masculinització" de les femenines, perquè això del llenguatge "no sexista" té més de passió que de racionalitat.

Una postura extrema propugna, a més de la forma doble, de fer concordar els adjectius amb el substantiu més pròxim (*els ciutadans i les ciutadanes basques, en Jordi i na Mercè estan cansades*). No juguem: aquestes són expressions senzillament agramaticals. O bé la primera es refereix a tots els ciutadans del món més les ciutadanes basques. La llengua és així,

agradí o no.

El problema més greu que representa l'ús de la forma doble és el perill que acabem sense entendre'ns. Fa poc observava atentament -i enregistrava- la parla de la ministra al·ludida en una conferència de premsa. Al costat d'un enfilall de fórmules "no sexistes", com *el impulso de todos y de todas, hijos e hijas, la comisión de personas expertas*, etc., la ministra usà profusament el "masculí" genèric. Comptant i sumant, aquests usos superaven de molt les altres fórmules. Ja sé que el context ajuda a entendre, però en una persona tan atenta a les idees d'igualtat en el llenguatge podríem pensar que quan anuncia ajudes per a famílies amb fills discapacitats, anuncia una gran discriminació de les famílies amb filles discapacitades. El problema és rellevant en el llenguatge jurídic, un registre lingüístic que requereix una alta precisió i que ha de generar seguretat per damunt de tot. El

llenguatge jurídic és, precisament, un dels més afectats per les idees que tractam. Una gran quantitat de textos legals, passats per redactors o revisors que apliquen les recomanacions, van plens de duplicacions i altres recursos recomanats. Què s'ha d'entendre aleshores quan esporàdicament el text s'oblida de la duplicació i usa una forma "masculina"?

La forma doble sistemàtica crearia una llengua embafosa i contra les lleis de l'economia, que també funcionen en la llengua. Però no és aquest el motiu per què és una pràctica rebutjable. Si per a evitar la discriminació de les dones s'hagués d'usar una llengua més costosa o complexa, valdria la pena l'esforç. És que l'ús de formes no marcades quant al gènere no discrimina ningú. I disposar d'aquestes formes, i assumir-les amb tota naturalitat, sempre serà millor que la segregació de sexes, cosa que no pot ser mai ni bona ni progressista.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

La qualitat d'una escriptura

Bartomeu Fiol

"Massa gent, hi ha massa gent, i no resta espai / pels albons ni pels lliris de marina que oculten / la sequedat del sol amb puntets de nostàlgia". Amb aquests tres versos comença, pràcticament, el primer poema dels *Cants profans* que constitueixen el vertader bessó de *La carn que cruix*, el llibre de Bernat Nadal que va merèixer el Premi Mallorca de poesia 2008 i que acaba d'editar, a la Balears, l'editorial Moll. I aquest mateix poema acaba: "Hi havia massa gent, i jo, allí, parlava / només amb les absències, que també anaven nues". Però abans el poeta de Manacor ha tengut oportunitat de fer constar, en relació amb el capteniment de la gentada que tan clarament el desplaça: "malaesc tanta eufòria, / que no és més que un infern". Com també: "He anat fins al caló / tot cercant un paisatge que ha esdevingut ben erm". Tot plegat, ens recorda el dictamen de Sartre: *L'enfer c'est l'autre*, que tant citava Jaume Vidal Alcover. L'infern són els altres. Malgrat que no

Un discurs contingut i precís, que aconsegueix de donar accés a una sensibilitat que no és gens fàcil de comunicar

tots els altres.

De vegades ens trobam amb poemes que ens donen més que motius per a elucubrar, per a posar en marxa el pensament; poemes que ens repten i que ens fan rellegir-los una i altra vegada, poemes que queden. Sens dubte a aquesta categoria senyorívola pertany aquest primer poema de *La carn que cruix*, una prova incontestable de la contundent qualitat a la qual ha arribat l'escriptura de Bernat Nadal, que ara ens sembla més eficaç que mai.

Naturalment, quan un parla de l'eficàcia de l'escriptura d'un practicant tossut de la parenta pobra,

cal entendre que es refereix a la funcionalitat responsable d'un discurs contingut i precís, que aconsegueix de donar accés a una sensibilitat, a una experiència de la realitat que ens envolta i que no és gens fàcil de comunicar. Això comporta una eficàcia de les formes del llenguatge però, per descomptat, també suposa una sensibilitat especial davant la circumstància. Aquesta circumstància que pot ésser una realitat mediterrània, la del corral mediterrani, promoguda per un altre poeta del sud-est de Cavorques, Damià Huguet, o pot ésser l'obra d'uns artistes plàstics amics, "pescant colors per les tenasses verdes", "sempre des d'un bell equilibri entre els ritmes formals i els ritmes argumentals", com assenyala tan encertadament Antoni Vidal Ferrando en el seu epíleg. Dins aquests poemes dedicats als esmentats amics, n'hi ha un dedicat a Miquel Llodrà, amb aquests tres versos que no em sé estar de transcriure també: "Atemperant amb aigües rars textures, / l'espàtula empastis-

sa poesia / i després, quasi res no té importància".

Pel que respecta a la temàtica mediterrània, cal esmentar *Vora els papirs de Siracusa* i *Després de visitar l'Etna*, "per aquells costers fèrtils que miren cap a Grècia". I també, per descomptat, el poema IX de la primera part, un vertader homenatge al poeta de Campos, del que cal destacar aquest dístic: "Siem qui som, aquí, que sempre és foravila / amb arbres prims, guarets i moltes esperances".

Una altra temàtica tractada amb una superba originalitat és la mítica del retorn d'Ulisses a Ítaca, que ha donat lloc a tres senyors poemes. En el primer, Ulisses es queixa que "arriba cansat, / i haurà d'explicar alguns triomfs amb

mentides"; en el segon ens escandalitza quan arriba a afirmar "se la poden quedar", referint-se a Penèlope; i respecte al tercer bastarà dir que el seu títol és *Penèlope desencisada*. No pot deixar de cridar l'atenció del lector com, al costat d'un tractament semblant del mite clàssic, el domini assolit de l'escriptura per Bernat Nadal li permeti semblantment extrafer la veu d'Estellés: "No sóc discret i cardaré a tot vent, / tampoc absteimi i em beuré l'anís / fitant les teves cuixes".

Per acabar sols he d'afegir que m'agradaria que l'amic Bernat Nadal ens expliqués el vers final de *Postal de Florència* i del llibre: "I és que Florència pot ser un llibre buit".